

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

MUTLULUK EKONOMİSİ IŞIĞINDA AKADEMİSYENLER: BÖLGESEL BİR ARAŞTIRMA*

Züleyha ÖZDEMİR SEVİM¹

Doktora Öğrencisi

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-mail: zuleyha.ozdemir07@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3939-4847

Bekir GÖVDERE

Prof. Dr.

Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

E-mail: bekirgovdere@sdu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7923-2183

Öz

Bu çalışmada bireysel olarak mutluluğa etki eden faktörlerin akademisyenler özelinde araştırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda bir anket formu oluşturularak TÜİK istatistiki coğrafi bölge birimleri sınıflandırması kapsamında

* Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Züleyha Özdemir Sevim'in doktora tezinden türetilmiştir.

Bu çalışma için Süleyman Demirel Üniversitesi'nin 24.07.2020 tarihli ve E-87432956-050.99-93154 sayılı Üniversite Etik Kurulu Kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

¹ **Sorumlu Yazar:** zuleyha.ozdemir07@gmail.com

Atıf (APA): Özdemir Sevim, Z. & Gövdere, B., (2021), Mutluluk Ekonomisi Işığında Akademisyenler: Bölgesel Bir Araştırma, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 13 (1): 43-67.

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

Karadeniz Bölgesini ifade eden TR8 ve TR9 bölgelerindeki devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenlere uygulanmıştır. Bu şekilde elde edilen veriler Bağımsız İki Örnek T-Testi ve ANOVA analizi gibi çeşitli istatistikî yöntemlerle analiz edilerek bulgular ortaya koyulmuştur. Çalışmanın sonucunda akademisyenlerin genel olarak yaşamlarından memnun oldukları ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte akademisyenlerin genel yaşam anlamında en önemli mutluluk unsurlarının aile ve sağlık, mesleki anlamda en önemli mutluluk unsurlarının yayın yapmak ve mezun edilen öğrencilerin mesleki başarısı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin ise unvan, çalışma alanı ve medeni durum faktörlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Akademisyen, Karadeniz Bölgesi

Alan Tanımı: İktisat (Mikro İktisat)

ACADEMICS IN CONSIDERATION OF HAPPINESS ECONOMY: A REGIONAL STUDY

Abstract

In this study, it is aimed to investigate the factors that affect happiness, especially for academicians. In this context, a questionnaire form was created and applied to academicians working in state universities in TR8 and TR9 regions, which represent the Black Sea Region within the scope of the statistical geographical region units of TURKSTAT. The data obtained in this way were analyzed with various statistical methods such as Independent Two Sample T-Test and ANOVA analysis, and the findings were revealed. As a result of the study, it was revealed that the academicians are generally satisfied with their lives and their level of happiness is high. In addition, it was stated that the most important factors of happiness in the general life of academicians are family and health, the most important elements of happiness in the professional sense are publishing and the professional success of graduated students. In addition, it has been revealed that the level of happiness of the academicians varies depending on the title, field of study and marital status factors.

Key Words: Happiness, Academician, Black Sea Region

JEL Codes: A12, A13, D63

1. GİRİŞ

İktisat biliminde Neo-klasik yani ana akım iktisat kuramı büyük ölçüde kabul görmektedir. Bu kurama göre bireylerin mutlulukları, yaşam memnuniyetleri daha kapsayıcı bir ifadeyle iyi oluşları tamamen nesnel ve objektif kriterlere dayandırılmaktadır. Bir diğer ifadeyle bireyin ve toplumun iyi oluşları ancak gelirin artması, işsizliğin azalması gibi somut göstergelerle açıklanabilmektedir. Zira Neo-klasik iktisat bireyi temel iktisadi birim olarak kabul ederek, bireyleri akıl yolu ile seçeneklerini değerlendirerek en rasyoneli seçen varlıklar olarak değerlendirmekte yani “Homoeconomicus” varsayımına dayanmaktadır.

Homoeconomicus varsayımı aynı zamanda yeni tartışmaların da kapısını açmış ve cevaplanması gereken yeni sorular oluşturmuştur. En önemli tartışma konusu ise bireyin gerçekten homoeconomicus olup olmadığı yani gerçekten her durumda rasyonel davranıp davranmadığı konusudur. Bu konuda yapılan çalışmalar ana akım iktisadın söz konusu rasyonel davranış varsayımının her zaman geçerli olmadığını ortaya koymuştur. Bu anlamda en belirleyici çalışmalardan biri olan Richard Easterlin tarafından 1974 yılında gerçekleştirilen ve literatüre “Easterlin Paradoksu” olarak geçen çalışmada artan gelirin yani ekonomik büyümenin insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri noktadan ötesinde mutluluğu arttırmadığı ortaya koyulmuştur. Bu noktadan itibaren artık bireyin neden tam olarak rasyonel davranmadığı üzerine yoğunlaşmaya başlanmış ve özellikle hem toplumsal hem de bireysel bazda sosyolojik ve psikolojik faktörlerin bu durum üzerindeki etkisi daha yoğun bir şekilde araştırılmaya başlanmıştır (Dumludağ, 2011: 41).

Bahsedilen durum artık araştırmacılar tarafından çok ciddi anlamda tartışılmakta ve özellikle bireyin davranışlarını açıklayabilecek farklı bilim dallarına ilişkin bilgilere de iktisat bilimi içerisinde yer verilmesi gerektiği ağırlık kazanmaya başlamıştır. Zira örneğin psikoloji, sosyoloji ve antropoloji gibi insan davranışlarını açıklamaya çalışan bilimler, bireylerin, matematiksel yöntemlerle açıklanmaya çalışılan iktisadi modellerde varsayılan davranış özelliklerinden farklı davranışlar gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle özellikle son yıllarda iktisadi modeller psikoloji başta olmak üzere bahsedilen alanlarla birlikte ele alınarak değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu anlamda gerçekleştirilen çalışmalar ise iktisat biliminde “davranışsal iktisat” adında yeni bir çalışma alanının oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Günümüzde davranışsal iktisat, bireylerin ekonomik ve sosyal davranışlarını daha iyi anlayabilmek ve tahminleyebilmek için davranışsal bulguları ve psikolojik sezgileri bir araya getiren modelleri içermesinden dolayı yoğun ilgi görmektedir.

Davranışsal iktisat, bir yandan bireylerin iktisadi davranışlarını analiz ederken diğer taraftan ise iktisadi modellerin yanında teknolojik, sosyolojik ve psikolojik etkenlerin de teorilere eklenmesi gerektiğini savunan bir yaklaşım olarak dikkat çekmektedir. Daha net ifade etmek gerekirse “davranışsal iktisat duygular, eğilimler ve önyargılar gibi psikolojik faktörlerin rasyonel karar verme süreçlerini bulandırdığının hesaba katıldığı iktisadi bir yaklaşım” olarak tanımlanabilir (Altunöz ve Altunöz, 2016: 15).

Neo-klasik iktisada yöneltilen eleştiriler sonucunda ortaya çıkan davranışsal iktisat disiplininin alt dalı olarak gelişen Mutluluk Ekonomisi çalışmaları; bireylerin ve toplumun yaşam memnuniyeti üzerinde, iktisadi parametrelerden olan mutlak gelir dışında bireylere ve içinde yaşadıkları topluma ait birçok değişkenin etkili olduğunu gözler önüne sermektedir.

Mutluluk esasen çok eski dönemlerden bu yana üzerinde çalışılan ve değişik açılardan ele alınan bir kavram olarak dikkati çekmektedir. Örneğin Aristoteles mutluluğu, erdem iyilik ve ölçülülüğün bir bileşimi olarak tanımlamaktayken, Farabi ise mutluluğu yüce bir amaç ve insanın ulaşacağı en yüksek iyilik olarak tanımlamıştır. Sokrates ise mutluluğu en üstün iyi olma durumu olarak açıklamıştır (Şeker, 2016: 15).

Bütün bu tanımlardan yola çıktığımızda mutluluğun en genel anlamıyla iyi olan her şey için kullanılan kapsayıcı bir kavram olduğu göze çarpmaktadır. Öyle ki bu bakımdan mutluluk kavramının hem bireysel iyi oluş hem de sosyal refahı ifade edecek şekilde iyi oluş ve yaşam memnuniyeti ve yaşam kalitesi gibi kavramların yerine de sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Veenhoven, 2012: 63).

Bu anlamda özellikle mutluluk ve memnuniyet kavramlarının literatürde eş anlamlı olarak birbirlerinin yerine sıkça kullanıldığı dikkati çekmektedir. Her ne kadar bazı çalışmalarda her iki kavram arasında bir ayrım olduğu ve yaşam memnuniyetinin mutluluğu kapsadığı ifade edilse de, birçok çalışmada mutluluk ve yaşam memnuniyetinin iç içe geçmiş ifadeler olarak kabul edildiği dikkati çekmektedir. Bu çalışmalardan biri de TÜİK Yaşam Memnuniyet Araştırmasıdır. Söz konusu araştırmada; mutluluk “*Acı, keder ve ızdırabın yokluğu ve bunların yerine sevinç, neşe ve tatmin duygularının varlığıyla karakterize edilen durum; hayattan genel olarak memnun olma hali*” olarak, memnuniyet ise “*İhtiyaçların ve isteklerin karşılanmasından doğan tatmin duygusu*” olarak tarif edilmektedir.

Tanımlardan da anlaşılabilceği üzere her iki kavramın yaşam koşulları ve nesnel öğeleri birlikte içeren iç içe geçmiş kavramlar olduğu görülmektedir (TÜİK, 2020: XI).

Daha önce de ifade edildiği gibi çoğu birey için yaşamlarındaki en önemli amaç olan mutluluğu etkileyen birçok faktör vardır ve bu faktörler kişiden kişiye farklılık gösterebileceği gibi, farklı coğrafyalarda, farklı ülkelerde ya da farklı değer yargılarına sahip toplumlarda da değişkenlik gösterebilmektedir. Aynı şekilde, yaşam memnuniyetinin yaşam şekli, kişilik özellikleri, stres, sağlık, yaş gibi birçok belirleyicileri vardır. Bunun yanı sıra, başarı, cinsel faaliyet, kitap okuma, müzik dinleme, sosyal ilişkiler, beslenme türü gibi aktiviteler de yaşam memnuniyetini etkilemektedir. Dolayısıyla mutluluk ekonomisine ilişkin çalışmalar da söz konusu bu faktörlere odaklanmaktadır (Chow, 2005:140; Dockery, 2003:4).

Bu kapsamda bu çalışmada mutluluğa etki eden faktörlerin akademisyenler üzerinden ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Zira mutlulukla ilgili çalışmalar genellikle bir meslek ayırt edilmeksizin doğrudan hane halkı üzerine odaklanarak gerçekleştirildiği dikkati çekmektedir.

2. LİTERATÜR

Davranışsal iktisat ve bu bağlamda mutluluk ekonomisine ilişkin çalışmaların odak noktasını toplumsal ve bireysel mutluluğun objektif ve sübjektif belirleyicilerinin neler olduğunun araştırılması oluşturmaktadır. Bu anlamda bazı çalışmalar doğrudan objektif faktörler üzerine yoğunlaşarak özellikle bireysel gelir ve mutluluk arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışırken, bazı çalışmalar ise mutluluğu demografik yapı, sosyal sermaye gibi daha sübjektif faktörler üzerinden açıklamaya çalışmaktadır.

Gelir-mutluluk ilişkisi açısından değerlendirildiğinde daha önce de ifade edildiği gibi Easterlin (1974) çalışmasında toplumun en yüksek gelir grubu ile en düşük gelir grubu arasında mutluluk açısından bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Yine Easterlin (2013) başka bir çalışmasında özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ile mutluluk arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmiştir. Benzer şekilde yine birçok çalışmada Easterlin'i destekleyen sonuçların elde edildiği görülmektedir (Diener ve Seligman, 2004; Tian ve Yang, 2008). Bunun yanında gelire mutluluk arasında az veya çok pozitif bir ilişkinin olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Myers ve Diener (1995), Layard (2005) ve Diener ve Seligman (2004) özellikle temel ihtiyaçların karşılanması açısından sıkıntı olduğu durumlarda söz konusu

İhtiyaçlar karşılanana kadar gelirle mutluluk arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu, ancak temel ihtiyaçların karşılanması noktasından sonra gelirle mutluluk arasındaki ilişkinin giderek zayıfladığını ortaya koymuşlardır. Bunun yanında gelir dışı diğer objektif iktisadi faktörler açısından değerlendirildiğinde birçok çalışmada (Winkleman ve Winkleman, 1995; Gerlach ve Stephan, 1996; Frey ve Stutzer, 2000; Perovic ve Golem, 2010; Zhang ve Ou, 2013; Babula ve Mrzyglod, 2013; akt. Şeker, 2016) işsizlik ve enflasyon gibi faktörlerle mutluluk arasında büyük ölçüde negatif bir ilişkinin olduğu ortaya koyulmaktadır.

Konuyu demografik yapı, sosyal sermaye, din ve inanç gibi subjektif faktörler açısından ele alan çalışmalarda ise söz konusu faktörlerin de mutluluk üzerinde en az objektif faktörler kadar etkisinin olduğuna işaret edilmektedir. Bu bağlamda Mookerjee ve Beron (2005), çalışmalarında gelirle mutluluk arasında bir ilişkiye rastlamadığı halde cinsiyetle mutluluk arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Frey ve Stutzer (2002) ise yaş ile mutluluk arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu ifade etmişlerdir. Blanchflower ve Oswald (2004), kadınlar, evliler, yüksek eğitimliler ve ailesi boşanmamış olan bireylerin mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde yine birçok farklı çalışmada (Gertdham ve Johannesson, 2001; Diener ve Seligman, 2004; Piero, 2006) subjektif faktörlerin mutluluk üzerinde belirleyici etkiye sahip olduğuna ilişkin sonuçlar yer almaktadır (akt. Şeker, 2016).

Bazı çalışmalarda ise konu insan hakları, demokrasi ve sosyal güven gibi farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu kapsamda Bjørnskov (2008) çalışmasında sosyal güvenin mutlulukla pozitif ilişkili olduğuna ilişkin bulgular ortaya koymuştur. Arwin ve Lew (2014) ise çalışmalarında yolsuzlukla mutluluk arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit ederek yolsuzluğun yüksek gelirli ülkelerde mutluluğu fark edilir derecelerde azalttığını ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Li ve An (2020) de demokratik ve yüksek gelirli ülkelerde yolsuzluğun ulusal ortalama öznel iyi oluşu önemli ölçüde azalttığını ifade etmişlerdir.

Türkiye açısından mutluluğa etki eden faktörler incelendiğinde ise bu konuda her yıl gerçekleştirilen TÜİK Yaşam Memnuniyet Araştırmasının son derece belirleyici olduğu dikkati çekmektedir. Bu anlamda Servet (2017) 2004-2014 arası gerçekleştirilen TÜİK Yaşam Memnuniyet Araştırmalarının sonuçlarını değerlendirmiş ve Türkiye açısından ilgili yıllar arasında medeni durum açısından evlilerin mutluluk düzeylerinin düşüş gösterdiği, gelir, sağlık durumu ve refah düzeyinin mutluluk üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu, erkeklerin mutluluk düzeylerinin yıllar itibarıyla arttığı ve bireylerin yaşlandıkça daha mutlu olduklarını ifade etmiştir.

Konuyla ilgili yakın zamanda yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde ise Öndeş (2019) yaptığı çalışmasında Türkiye’de mutluluğu etkileyen faktörleri 2015 yılına ait TÜİK yaşam memnuniyet araştırması verilerini kullanarak araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda bireylerin gelir-servet, sosyal yaşam, sağlık ve çalışma hayatına ilişkin memnuniyet düzeylerinin mutluluk oranlarını azaltıcı bununla birlikte nüfus, konut, güvenlik ve eğitime ilişkin memnuniyet oranlarının ise mutluluk oranını azaltıcı bir etkisinin olduğu ortaya koyulmuştur. Uçgunoğlu Erarslan (2020) ise gerçekleştirdikleri çalışmada Türkiye’de mutluluk üzerinde etkili olan faktörleri bölgeler bazında incelemişlerdir. Yaşam memnuniyeti açısından ele alındığında yapılan analizlerin sonuçlarına göre bireylerin genel sağlık durumlarının iyi olması ve kamuda çalışıyor olma durumlarının yaşam memnuniyetleri üzerinde olumlu, özel sektörde çalışıyor olma durumları ve nitelikli uzman olarak görev yapıyor olma durumlarının ise yaşam memnuniyetleri üzerinde olumsuz yönde bir etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Gül (2020) gerçekleştirdiği çalışmasında mutluluk ve göç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu kapsamda literatürde gerçekleştirilen çalışmalar genel olarak analiz edilmiş, bireylerin göç kararında belirleyici olan en önemli etkenlerden birinin göç sonrası elde edilmesi umulan ekonomik iyileşme beklentisi olduğu fakat bireylerin göç sonrası gelirlerinde gözle görülür bir gelişme yaşanmasına rağmen bu durumun yaşam memnuniyetleri üzerinde anlamlı bir değişime sebebiyet vermediği ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan akademisyenler özelinde ise mutluluğun veya yaşam memnuniyetinin araştırıldığı çok az sayıda çalışma bulunduğu göze çarpmaktadır. Söz konusu çalışmalar kapsamında Toker (2012) Akademisyenlerin yaşam doyumlarını Türkiye özelinde araştırmış ve bu kapsamda ülke genelinde toplam 648 akademisyen üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda profesörlerin tüm akademisyenler arasında en yüksek yaşam doyumuna sahip olan grup oldukları, cinsiyet, yaş, gelir, akademik çalışma süresi ve yurtdışı deneyimi gibi demografik faktörlerle yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, medeni durumla akademisyenlerin yaşam doyumları arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya koyulmuştur. Guazelli ve Zilli (2016) Brezilya’da mutluluğun belirleyicilerini üniversitelerde görev yapan Profesörler üzerinden araştırarak gelir, yaş ve cinsiyetin mutluluğun temel belirleyicilerinden olmadığını, bununla birlikte sağlıklı yaşam, arkadaşlık ilişkileri ve sporun ise mutluluğun belirleyicileri olarak tespit edildiğini ifade etmişlerdir. Bir başka çalışmada Aziz ve diğerleri (2014) Malezya’da akademisyenler üzerinde bir çalışma gerçekleştirerek, kişilik özellikleri ve mutluluk arasındaki ilişkiyi

araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda çeşitli kişilik tiplerinin mutluluk üzerinde anlamlı etkilerinin olduğunu ortaya koymuşlardır.

Duncan ve diğerleri (2015) konuyu akademik çalışmalar özelinde ele alarak Avustralya’da gerçekleştirdikleri bir çalışmada akademik çalışmaların akademisyenlerin mutluluğu üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırmışlar ve akademik anlamda araştırma faaliyetlerinin akademisyenleri daha mutlu ettiğini belirtmişlerdir. Duncan ve diğerleri (2015)’ne benzer şekilde Caz ve Tanyeri (2018) ise farklı üniversitelerde Türkiye’de spor bilimleri alanında çalışan 339 akademisyen üzerinde bir çalışma gerçekleştirerek yaşam doyumu ve akademik performans arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve çalışmanın sonucunda akademisyenlerin yaşam doyumları ve akademik performansları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Literatürde yer alan çalışmalar kapsamında görülebileceği üzere Türkiye özelinde konuyla ilgili son derece az çalışma olduğu ve konuyu bu anlamda bölgesel bazda ele alan ise herhangi bir çalışma olmadığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada konu akademisyenler özelinde ve bölgesel olarak ele alınarak literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

3. VERİ VE YÖNTEM

Çalışmada kullanılan veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Veri toplamak amacıyla oluşturulan anket formunda yer alan sorular genel olarak TÜİK Yaşam Memnuniyet Araştırması ve Dünya Değerler Anketinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Anketin uygulanmasına geçilmeden önce gerekli etik kurul izinleri (Süleyman Demirel Üniversitesi, 24.07.2020 tarihli E-87432956-050.99-93154 sayılı Üniversite Etik Kurulu Kararı) alınmış ve sonrasında oluşturulan anket ihtiyaç duyulan verinin elde edilmesi amacıyla çalışma kapsamında belirlenen üniversitelerde görev yapan akademisyenlere online olarak gönderilmiş ve bu şekilde veri toplama süreci tamamlanmıştır. Mevcut pandemi koşulları nedeniyle anketlerin uygulanması sürecinde yüz yüze görüşme yöntemi tercih edilmemiştir.

Çalışmanın örneklemini TÜİK İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması kapsamında TR8 (Batı Karadeniz) ve TR9 (Doğu Karadeniz) bölgelerinde yer alan Devlet Üniversitelerinde görev yapan akademisyenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda söz konusu akademisyenlere gönderilen anketlerden toplamda 362 adet geçerli anket elde edilmiş ve çalışmanın uygulama kısmında bu anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Çalışmada kapsamında elde edilen veriler çeşitli istatistik yöntemlerle analiz edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle frekans analizi yöntemiyle katılımcıların sorulara verdikleri cevapların dağılımı ortaya koyulmuştur. Daha

sonra ise akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin belirli gruplar arasında bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti amacıyla Bağımsız İki Örnek T-Testi ve varyans analizlerinden Tek Yönlü ANOVA yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda verilerin analizi bir istatistikî paket programı vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmadan elde edilen bulguların değerlendirilmesi açısından öncelikle katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların dağılımlarının ortaya koyulması faydalı olacaktır. Bu kapsamda Tablo 1 ve Tablo 2’de katılımcıların demografik ve akademik özelliklerine ilişkin ankette yer alan sorulara verilen yanıtlara ilişkin özet bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik ve Akademik Özellikleri

Unvan	N	%	Çalışma Alanı	N	%
Prof. Dr.	50	13,8	Sosyal Bilimler	114	31,5
Doç. Dr.	47	13,0	Fen Bilimleri	133	36,7
Dr. Öğr. Üyesi	103	28,5	Sağlık Bilimleri	55	15,2
Arş. Gör.	78	21,5	Eğitim Bilimleri	47	13,0
Öğr. Gör.	84	23,2	Diğer	13	3,6
Toplam	362	100,0	Toplam	362	100,0
Mevcut İdari Görev	N	%	Akademisyenlik Dışı Çalışılan İş	N	%
Evet	108	29,8	Evet	30	8,3
Hayır	254	70,2	Hayır	332	91,7
Toplam	362	100,0	Toplam	362	100,0
Bölge	N	%	Cinsiyet	N	%
TR8	183	50,6	Kadın	167	46,1
TR9	179	49,4	Erkek	195	53,9
Toplam	362	100,0	Toplam	362	100,0
Eş Eğitim Durumu	N	%	Eş İş Durumu	N	%
Eşim Yok	104	28,7	Eşim yok	104	28,7
İlkokul	5	1,4	Çalışmıyor	69	19,1
Ortaokul	3	,8	Üniversitede Akademik Personel	70	19,3
Lise	24	6,6	Üniversitede İdari Personel	3	,8
Önlisans	13	3,6	Kamu Kurumunda Çalışıyor	70	19,3
Lisans	86	23,8	Özel Sektörde Çalışıyor	23	6,4
Yüksek Lisans	49	13,5	Serbest Çalışıyor	14	3,9
Doktora	78	21,6	Diğer	9	2,5
Toplam	362	100,0	Toplam	362	100,0
Çocuk Sayısı	N	%	Medeni Durum	N	%
0	135	37,3	Bekar	88	24,3
1	93	25,7	Evli	258	71,3
2	98	27,1	Boşanmış	13	3,6
3	26	7,2	Dul (Eşi Vefat Etmiş)	3	,8
4	6	1,7	Toplam	362	100,0
5 ve üzeri	4	1,1			
Toplam	362	100,0			

Tablo 1’de yer alan bilgiler incelendiğinde katılımcıların demografik özellikler bakımından %53,9’unun erkek, %46,1’inin kadın, büyük bir çoğunluğunun evli (%71,3) ve yine büyük bir çoğunluğunun 0-2 arası (0-%37,3; 1-%25,7; 2-%27,1) çocuk sahibi oldukları görülmektedir. Evli olanların yarısından fazlasının eşlerinin lisans (%23,8) ve lisansüstü (yüksek lisans-%13,5; doktora-%21,6) düzeyde eğitim sahibi oldukları ve büyük oranda çalışıyor oldukları dikkati çekmektedir.

Eşi çalışan katılımcılar arasında önemli bir kısmın akademik (%19,3) veya idari (%0,8) personel olarak üniversitelerde ve kamu kurumlarında (%19,3) çalıştığı görülmektedir. Akademik özellikleri bakımından ise katılımcıların %55,3'ünün öğretim üyesi (Prof. Dr.-%13,8; Doç. Dr.-%13; Dr. Öğr. Üyesi-%28,5), %44,7'sinin öğretim elemanı (Arş. Gör-%21,5; Öğr. Gör.-%23,2) oldukları, %50,6'sının TR8, %49,4'ünün TR9 bölgesinde yer alan üniversitelerde görev yaptıkları dikkati çekmektedir. Yine katılımcıların büyük bölümünün Fen Bilimleri (36,7) ve Sosyal Bilimler (%31,5) alanlarında çalıştıkları, mevcut idari görevlerinin olmadığı (%70,2) ve akademisyenlik dışında herhangi bir işte çalışmadıkları (%91,7) görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik ve Akademik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Ort.
Yaş	362	40,66
Akademisyen olarak çalışma süresi	362	11,49 Yıl
Toplam çalışma süresi	362	14,68 Yıl
İdari görev süresi	362	3,86 Yıl
Ön Lisans/Lisans haftalık ders yükü	182	14,78 Saat
Yüksek Lisans/Doktora haftalık ders yükü	362	4,94 Saat
SSCI, SCI, SCI Expanded veya AHCI makale sayısı	362	4,96 Adet
Diğer ulusal ve uluslararası endekslerde yayınlanan makale sayısı	362	11,28 Adet
Tamamlanmış olan bilimsel araştırma projesi sayısı	362	2,95 Adet
Kitap ve kitap bölümü sayısı	362	2,59 Adet
Ulusal ve uluslararası bildiri sayısı	362	16,51 Adet
Aylık gelir	362	8403,30 TL

Tablo 2'de yer alan tanımlayıcı istatistiklere göre ise katılımcıların yaş ortalamalarının 40,66, ortalama çalışma sürelerinin 14,68 yıl, akademisyen olarak ortalama çalışma sürelerinin 11,49 yıl, ortalama idari görev sürelerinin 3,86 yıl, ortalama gelirlerinin ise 8403,3 TL olduğu görülmektedir. Ders yükü açısından katılımcıların ön lisans ve lisans düzeyinde haftalık ortalama ders yüklerinin 14,78 saat, lisansüstü düzeyde haftalık ortalama ders yüklerinin ise 4,94 saat olduğu göze çarpmaktadır. Türlerine göre katılımcıların ortalama akademik çalışma sayıları incelendiğinde ise akademik çalışmaların katılımcılar tarafından daha çok makale ve bildiri şeklinde gerçekleştirildiği bu bakımdan kitap, kitap bölümü ve proje gibi akademik çalışmaların daha azınlıkta olduğu dikkati çekmektedir.

Çalışma kapsamında katılımcıların mutluluk düzeyleri ve yaşam memnuniyetlerini ölçen sorulara verdikleri cevapların dağılımları ise Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların Mutluluk ve Yaşam Memnuniyet Düzeyleri

Mutluluk Düzeyi	N	%
Çok Mutlu	22	6,1
Mutlu	210	58,0
Orta	102	28,2
Mutsuz	26	7,2
Çok Mutsuz	2	,6
Toplam	362	100,0
Ortalama Yaşam Memnuniyeti	N	Ort.
Bir bütün olarak düşündüğünüzde, son zamanlardaki yaşam memnuniyetinizi 0-10 arasında derecelendiriniz.	362	6,51

Tablo 3’de yer alan bulgular dikkate alındığında katılımcıların “Yaşamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz?” sorusuna büyük ölçüde (%58) “Mutlu” cevabını verdikleri görülmektedir. Bunun yanında katılımcıların %28,2’lik bir kısmının ise bu soruya “orta” cevabını verdikleri yani kendilerini ne mutlu ne de mutsuz olarak tarif edemedikleri göze çarpmaktadır. Ayrıca katılımcıların “Bir bütün olarak düşündüğünüzde, son zamanlardaki yaşam memnuniyetinizi 0-10 arasında derecelendiriniz” sorusuna verdikleri cevapların ortalamasının, yani ortalama yaşam memnuniyet düzeylerinin ise 10 üzerinden 6,51 puan olduğu görülmektedir. Bu durumda bir genelleme yapılacak olursa katılımcıların büyük bir çoğunluğunun yaşamlarından mutlu oldukları ve buna paralel olarak yaşamlarından ortalamanın üzerinde bir düzeyde memnun oldukları rahatlıkla ifade edilebilir. Mutluluk özelinde değerlendirildiğinde bireysel açıdan önem arz eden konulardan biri de mutluluğun kaynağı, yani bireyleri mutlu eden kişi veya konuların ne olduğu hususudur. Bu bakımdan Tablo 4’de katılımcıları mutlu eden unsurların neler olduğuna ilişkin özet bilgiler yer almaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların Mutluluk Unsurları

	N	%		N	%
Kendim	49	13,5	Başarı	55	15,2
Çocuklar	64	17,7	Sağlık	183	50,6
Anne/Baba	12	3,3	İş	2	,6
Arkadaşlar	9	2,5	Sevgi	100	27,6
Yeğenler	1	,3	Para	3	,8
Torunlar	2	,6	Diğer	19	5,2
Eş	27	7,5	Toplam	362	100,0
Tüm Aile	198	54,7			
Toplam	362	100,0			

Tablo 4’de yer alan veriler değerlendirildiğinde katılımcılar açısından en önemli mutluluk unsurlarının aile (%54,7) ve sağlık (%27,6) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tabloda yer alan çarpıcı bulgulardan biri para (%0,8) ve özellikle iş (%0,6) unsurlarının katılımcıların neredeyse tamamı tarafından mutluluk unsuru olarak kabul edilmemesidir. Bu durum esasen beklenen bir durum olarak kabul edilebilir. Zira TÜİK tarafından her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen Yaşam Memnuniyet Araştırmasının 2020 yılı sonuçlarında da para (%4,6) ve iş (%2,3) unsurlarının diğer unsurlara göre daha az benimsendiği dikkati çekmektedir. Fakat söz konusu unsurların benimsenme açısından diğer seçeneğinin dahi gerisinde kalması ve sadece 5 kişi tarafından tercih edilmesi bu konuda mesleğe bağlı bir farklılığın olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Konuya yaşam memnuniyeti açısından yaklaşıldığında ise katılımcıların ortalamanın üzerinde bir yaşam memnuniyetine sahip oldukları yani genel olarak yaşamlarından memnun oldukları ifade edilmişti. Fakat tıpkı mutlulukta olduğu gibi yaşam memnuniyeti üzerinde de etkili olan birçok unsurun olduğu bilinmektedir. Zira yaşam koşullarını oluşturan farklı durumlar söz konusudur ve söz konusu bu konular açısından yaşam memnuniyet düzeyleri farklılık arz edebilmektedir. Dolayısıyla Tablo 5’de katılımcıların çeşitli konulardaki memnuniyet düzeylerine ilişkin genel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5’de ifade edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların birçok açıdan belirli bir yaşam memnuniyet düzeyine sahip oldukları göze çarpmaktadır. Öyle ki katılımcılar arasında araştırma kapsamındaki her hangi bir konuda memnun olmadığını veya hiç memnun olmadığını ifade edenlerin oranının genel olarak düşük düzeylerde kaldığı görülmektedir. Bununla birlikte sorulara verilen cevapların ortalama değerleri dikkate alındığında katılımcıların sırasıyla evlilik (1,76), iş (1,87) ve sağlık (1,98) konularında memnuniyet düzeylerinin diğer konulara göre daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Katılımcıların memnuniyet düzeylerinin nispeten daha düşük olduğu konularınsa genel olarak yaşadıkları yerlerde aldıkları kamu hizmetlerinden kaynaklı olduğu görülmektedir. Öyle ki katılımcılar yaşadıkları yerlerdeki ulaştırma (2,95), temizlik (2,87) ve sağlık (2,81) hizmetlerinden daha çok orta düzeylerde memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca her ne kadar katılımcılar işlerinden memnun oldukları yönünde görüş bildirmiş olsalar da işleriyle doğrudan alakalı olan kendilerine ayırdıkları zaman (2,65) ve işleriyle ilgili kişilerle ilişkiler (2,44) gibi konular açısından yaşam memnuniyet düzeylerinin nispeten daha düşük düzeylerde kaldığı da dikkati çekmektedir. Bununla birlikte katılımcıların sosyal hayatlarına ilişkin memnuniyet düzeylerinin (2,99) de yaşadıkları yerlerde

aldıkları hizmetler ve çalışma koşulları ile ilgili genel memnuniyet düzeylerine benzer şekilde orta düzeylerde kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu durum katılımcıların yaşadıkları şehir ve çalışma ortamlarına ilişkin sıkıntılarının sosyal hayatlarına yansımaları olarak kabul edilebilir. Yine de böylesi bir durumun sebeplerini daha iyi görebilmek adına katılımcıların çalışma koşulları ile ilgili konulara ilişkin memnuniyet düzeylerine de ayrıca bakılması ve ona göre bir değerlendirmede bulunulması önem arz etmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Çeşitli Konulardaki Memnuniyet Düzeyleri

	Çok Memnun (1) %	Memnun (2) %	Orta (3) %	Memnun Değil (4) %	Hiç Memnun Değil (5) %	Ortalama
Evliliğinizden memnun musunuz?	30,9	29,0	9,4	1,1	,8	1,76
Sağlığınızdan memnun musunuz?	24,3	56,6	12,7	4,7	,3	1,98
Kendinize ayırdığınız zamandan memnun musunuz?	10,5	39,0	29,0	15,2	5,2	2,65
Sosyal hayatınızdan memnun musunuz?	7,7	25,7	33,7	22,4	9,1	2,99
İşinizden memnun musunuz?	34,8	45,9	17,1	1,7	,6	1,87
İşe geliş gidiş için harcadığınız zamandan memnun musunuz?	34,3	41,4	15,2	5,2	3,9	2,03
İşinizle ilgili kişilerle ilişkilerinizden memnun musunuz?	12,2	45,9	29,8	9,7	2,5	2,44
İşinizden elde ettiğiniz kazançtan memnun musunuz?	18,0	48,3	22,9	6,4	4,4	2,30
Yaşadığınız yerdeki sağlık hizmetlerinden memnun musunuz?	7,2	35,9	34,8	12,2	9,9	2,81
Yaşadığınız yerdeki ulaştırma hizmetlerinden memnun musunuz?	6,9	34,8	27,9	16,9	13,5	2,95
Yaşadığınız yerdeki temizlik hizmetlerinden memnun musunuz?	5,0	36,2	35,1	14,1	9,7	2,87

Tablo 6’da katılımcıların çalışma koşulları ve çalışma ortamlarından memnuniyet düzeylerine ilişkin araştırma bulguları yer almaktadır

Tablo 6: Çalışma Koşulları ve Çalışma Ortamından Memnuniyet

	Çok Memnun (1) %	Memnun (2) %	Orta (3) %	Memnun Değil (4) %	Hiç Memnun Değil (5) %	Ortalama
Çalıştığınız kurumun fiziksel şartlarından memnun musunuz?	16,3	33,7	26,0	13,8	10,2	2,67
Çalıştığınız kurumun teknik imkânlarından memnun musunuz?	12,2	27,6	29,8	18,8	11,6	2,90
Çalıştığınız kurumun araştırma yapmak için sunduğu veri tabanı hizmetlerinden memnun musunuz?	18,0	40,9	23,2	12,7	5,2	2,46
Çalıştığınız birimde sorunlara çözüm bulma noktasında yönetim yaklaşımından memnun musunuz?	13,3	28,7	30,9	17,7	9,4	2,81
Çalıştığınız kurumda idari personelden memnun musunuz?	13,5	37,6	26,8	15,7	6,4	2,63
Çalıştığınız kurumda idari yönetimden memnun musunuz?	12,4	35,1	26,8	17,1	8,6	2,74

Tablo 6’da yer alan verilerden de görülebileceği üzere katılımcıların gerek çalıştıkları kurumlardaki çalışma koşulları gerekse de çalıştıkları kurumlardaki iş ilişkileri açısından memnuniyet düzeyleri orta seviyelere yakın gerçekleşmiştir. Daha detaylı incelendiğinde özellikle çalıştıkları kurumların teknik imkânları (2,90) ve çalıştıkları kurumlardaki yönetsel yaklaşımlar (2,81) açısından memnuniyet düzeyi olarak kararsız (3) olduklarını ifade eden katılımcı oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu anlamda çalışma koşulları açısından katılımcıların en çok çalıştıkları kurumlar tarafından araştırma yapmak için sunulan veri tabanı hizmetlerinden memnuniyet duydukları dikkati çekmektedir. Tablo 5 ve Tablo 6’da yer alan veriler birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların işlerinden gayet memnun oldukları fakat çalışma koşullarındaki yetersizliklerin işe ayırdıkları zamanın uzamasına dolayısıyla kendilerine ayırdıkları zamanın kısıtlanmasına ve söz konusu yetersizliklere ilişkin çözüm bulma noktasında destek görememelerinin ise işle ilgili kişilerle ilişkilerinin (özellikle yönetsel/idari açıdan) biraz zayıflamasına sebebiyet vermiş olabileceği bu

nedenle de ilgili konularda memnuniyet düzeylerinin nispeten daha düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma hayatıyla ilgili akademisyenler açısından çalışma koşulları dışında mesleki mutluluk ve memnuniyete etki eden bir diğer faktör mesleki anlamda elde edilen çıktılar ve bu çıktılar karşılığının ne olduğudur. Örneğin bir akademisyen çalışmaları sonucunda yayın yapmak, öğrenci yetiştirmek vb. bir takım çıktılar meydana getirmektedir. Söz konusu çıktılar karşılığında akademisyenler hem manevi olarak bir haz elde etmekteyken, hem de belli ölçülerde maddi kazançlar elde etmektedir. Bu bağlamda Tablo 7 ve Tablo 8’de katılımcıları çalışma hayatlarında mutlu eden unsurlar ve mesleklerine bağlı ücrete konu husus ve koşullara ilişkin memnuniyet durumlarını özetleyen bilgiler yer almaktadır.

Tablo 7: Çalışma hayatında mutlu eden unsurlar

	N	%
Akademik unvan	23	6,4
İdari görev	0	0,0
Öğrenci mezun etmek	19	5,2
Mezun edilen öğrencilerin mesleki başarıları	97	26,8
Bilimsel yayınlar yapmak	84	23,2
Tanınmış uluslararası endekslerde taranan bilimsel yayınlar yapmak	102	28,2
Bilimsel yayınlarınızın atıf alması	37	10,2
Total	362	100,0

Tablo 8: İşle İlgili Ücrete Konu Hususlar ve Ödeme Koşullarından Memnuniyet

	Evet (%)	Hayır (%)
Çalıştığınız kurumda ek ders ödemelerinin zamanında yapılması problemi var mı?	32,3	67,7
Akademik teşvik ödemelerinin değerlendirilmesinde uygulanan kriterlerden memnuniyet?	54,1	45,9

Tablo 7 ve Tablo 8’de yer alan bilgiler incelendiğinde katılımcıları mesleki anlamda en çok mutlu eden unsurların genel olarak çeşitli şekillerde bilimsel yayınlar yapmak ve yapılan yayınların değer görerek atıf alması olduğu görülmektedir. Bununla birlikte akademisyenlik mesleği açısından son derece önemli görülen akademik unvan unsurunun ise akademisyenler tarafından mesleki anlamda en önemli mutluluk unsurları arasında görülmediği dikkati çekmektedir. Özellikle idari görevin hiçbir katılımcı tarafından mesleki mutluluk unsuru olarak kabul edilmemesi de bu konuda yine bir diğer dikkat çekici sonuç olarak

karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla genelleyecek olursak akademisyenlerin mesleki olarak daha çok yayın yapmak ve mezun ettikleri öğrencilerin mesleki başarılar elde etmesi gibi konular açısından kendilerini mutlu hissettikleri göze çarpmaktadır. Katılımcıların meslekleri kapsamında elde ettikleri ücretlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar irdelendiğinde ise katılımcıların hak ettikleri ek ders ücretlerinin ödenmesi açısından büyük ölçüde (%67,7) sorun yaşamadıkları ve günümüzde akademisyenler açısından mali anlamda önemli bir hak ediş olan akademik teşvik ödemelerine ilişkin çalıştıkları kurumlar tarafından uygulanan kriterlerden de çoğunlukla (%54,1) memnun oldukları görülmektedir.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulama bağlamında katılımcıların anket sorularına verdikleri cevaplarda yola çıkarak TR8 ve TR9 bölgelerinde yer alan devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin ve yaşam memnuniyetlerinin genel olarak ortalamanın üzerinde olduğu yani yaşamlarından memnun oldukları ve kendilerini mutlu hissettikleri ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte bu konuda araştırılması gereken bir diğer husus ise söz konusu bu mutluluk durumunun demografik ve mesleki farklı gruplar arasında bir farklılık gösterip göstermediğidir. Çalışma kapsamında bu durumun ortaya koyulması için eldeki veriler Bağımsız İki Örnek T-Testi ve Tek Yönlü ANOVA analizleri kullanılarak ayrıca analiz edilmiştir. Söz konusu analizlerden elde edilen bulgular Tablo 9 ve Tablo 10'da özetlenmektedir.

Tablo 9: Demografik ve Mesleki Değişkenlere İlişkin Bağımsız İki Örnek T-Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	Ort.	SS	t	SD	P
Cinsiyet	Kadın	167	2,37	,70	-,23	360	,811
	Erkek	195	2,38	,75			
Bölge	TR9	179	2,38	,64	,109	360	,913
	TR8	183	2,37	,80			
İdari Görev	Evet	108	2,24	,62	-2,397	360	,017
	Hayır	254	2,44	,76			
Akademisyenlik Dışı Çalışılan İş	Evet	30	2,46	,81	,667	360	,505
	Hayır	332	2,37	,72			

Tablo 9'da yer alan t-testi sonuçları incelendiğinde araştırma kapsamındaki akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin cinsiyet, çalışılan üniversitenin yer aldığı bölge, mevcut idari görev ve akademisyenlik dışı çalışılan iş değişkenlerini oluşturan gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca değişkenleri oluşturan grupların ortalama değerleri dikkate alındığında araştırma kapsamındaki kadın akademisyenlerin erkek akademisyenlerle, TR8 bölgesinde görev yapan akademisyenlerin TR9 bölgesinde görev yapan akademisyenlerle, mevcut idari görevi olan akademisyenlerin idari görevi

olmayan akademisyenlerle ve akademisyenlik dışı başka bir işte çalışan akademisyenlerin başka bir işte çalışmayan akademisyenlerle ortalama mutluluk düzeylerinin bir birine çok yakın olduğu yani benzer mutluluk düzeylerine sahip oldukları rahatlıkla ifade edilebilir.

Tablo 10: Demografik ve Mesleki Değişkenlere İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	Ort.	SS.	F	P	Fark
Ünvan	Prof. Dr.	50	2,24	,62	2,608	,035	1-4
	Doç. Dr.	47	2,27	,77			
	Dr. Öğr. Üyesi	103	2,35	,66			
	Arş. Gör	78	2,60	,74			
	Öğr. Gör	84	2,34	,79			
Çalışma Alanı	Sosyal B.	114	2,32	,65	2,372	,052	1-5 2-5
	Fen B.	133	2,33	,69			
	Sağlık B.	55	2,47	,74			
	Eğitim B.	47	2,40	,82			
	Diğer	13	2,92	1,11			
Medeni Durum	Bekar	88	2,56	,75	3,513	,015	1-2 1-4 2-4
	Evli	258	2,31	,70			
	Boşanmış	13	2,61	,86			
	Dul (Eşi Vefat Etmış)	3	2,00	,00			
Yaş	20-30	47	2,5106	,68754	,854	,492	Yok
	31-40	180	2,3778	,75602			
	41-50	84	2,4048	,77800			
	51-60	41	2,2439	,62372			
	61 ve üstü	9	2,2222	,44096			
Gelir	4000-6000	11	2,5455	,82020	1,782	,132	Yok
	6001-8000	210	2,4524	,76410			
	8001-10000	83	2,3253	,68269			
	10001-12000	37	2,1892	,56949			
	12001 ve üstü	18	2,1667	,78591			

Tablo 10'da yer alan ANOVA analizi sonuçlarına göre ise akademisyenlerin mutluluk düzeylerinde unvan, çalışma alanı ve medeni durum değişkenlerini oluşturan gruplar arasında sırasıyla %5, %10 ve %5 anlamlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olduğu, yaş ve gelir değişkenlerini oluşturan gruplar arasında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre gruplar arası anlamlı farklılığın olduğu tespit edilen değişkenler için, profesörlerin araştırma görevlilerine göre, sosyal bilimler ve fen bilimleri alanlarında çalışan akademisyenlerin diğer grubunda yer alan akademisyenlere göre ve evli

akademisyenlerin dul (eşi vefat etmiş) ve bekâr akademisyenlere göre mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgular toplu olarak özetlenecek olursa bölgesel olarak Türkiye’de TR8 ve TR9 bölgelerinde yer alan devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin genel olarak yaşamlarından mutlu ve memnun oldukları görülmektedir. Bununla birlikte ilgili akademisyenlerin genel anlamda en önemli mutluluk kaynaklarının aile ve sağlık olduğu, akademik anlamda en önemli mutluluk kaynaklarının ise yayın yapmak ve mezun edilen öğrencilerin mesleki başarıları olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca araştırma kapsamındaki akademisyenlerin evlilik, sağlık, iş ve gelir gibi konular açısından memnuniyet düzeylerinin gayet yüksek olduğu bununla birlikte yaşadıkları şehirlerde aldıkları hizmetler ve hem fiziksel anlamda hem de iş ilişkileri anlamında çalışma koşullarına ilişkin memnuniyet düzeylerinin ise nispeten daha düşük düzeylerde olduğu göze çarpmaktadır. Çalışmadan elde edilen dikkat çekici bulgulardan biri ise akademisyenlerin genel anlamda sosyal hayatlarına ilişkin memnuniyet düzeyinin düşük olmasıdır. Genel olarak yaşamlarından mutlu ve memnun olduklarını ifade ettikleri halde sosyal hayatlarından memnuniyetlerinin düşük düzeylerde kalması özellikle yaşadıkları şehir ve çalışma koşullarına ilişkin memnuniyet düzeylerinin düşük olmasına bağlı olabileceği söylenebilir. Yine akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin unvanları, çalışma alanları ve medeni durumlarına bağlı olarak farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda profesörlerin araştırma görevlilerine göre, sosyal bilimler ve fen bilimleri alanlarında çalışan akademisyenlerin diğer grubunda yer alan akademisyenlere göre ve evli akademisyenlerin dul (eşi vefat etmiş) ve bekâr akademisyenlere göre mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ise bulguların büyük ölçüde teorik beklentiler ve literatürle uyduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan özellikle akademisyenlerin genel mutluluk kaynaklarının aile ve sağlık olması son derece normal karşılanabilir. Öyle ki her yıl gerçekleştirilen TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasının sonuçları da aile ve sağlık unsurlarının bireylerin en önemli mutluluk unsurlarının başında geldiğini göstermektedir. Benzer şekilde akademik anlamda yayın yapmak ve mezun edilen öğrencilerin başarıları gibi unsurların akademisyenler açısından unvan, idari görev gibi diğer unsurlara göre daha önemli olması da literatürle uyumlu (Duncan ve diğerleri, 2015) beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin unvan, çalışma alanı ve medeni

durumlarına göre anlamlı olarak farklılık arz etmesi (Blenchflower ve Oswald 2004; Toker, 2012; Servet, 2017) buna karşın yaş, gelir, cinsiyet, bölge, idari görev ve başka iş durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemesine (Easterlin, 1974; Diener ve Selligman, 2004; Guazelli ve Zilli, 2016) ilişkin çalışmadan elde edilen sonuçların da benzer şekilde genel olarak literatürle uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Gruplar arası tespit edilen farklılıkların nedenleri sorgulandığında ise öncelikle profesörlerin araştırma görevlilerine göre mutluluk düzeylerinin daha yüksek olması, mesleki anlamda birçok şeyi başarmış ve unvan anlamında mesleklerinin en üst noktasına çıkmış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Yine çalışma alanı açısından sosyal bilimler ve fen bilimleri alanlarında çalışan akademisyenlerin diğer kategorisinde yer alan alanlarda çalışan akademisyenlere göre çalışma alanlarının daha yaygın olması nedeniyle daha rahat bir çalışma ortamına sahip oldukları ve bu nedenle de mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Evli akademisyenlerin diğer medeni durum gruplarına göre mutluluk düzeylerinin daha yüksek olmasının ise genel olarak evliliklerinden memnun olmalarından kaynaklandığı ifade edilebilir. Zira mesleki anlamda akademisyenliğin şartları diğer mesleklere göre biraz daha esnek kabul edilebileceğinden medeni durumun özellikle de evli olma durumunun mesleki yaşantının sürdürülebilmesi üzerinde çok fazla bir etkisinin olmayacağı kabul edilirse evli ve evliliklerinden memnun akademisyenlerin mutluluk düzeylerinin daha yüksek olması da normal karşılanabilecek bir durum olarak kabul edilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İktisat biliminde Neo- klasik iktisat kuramının temel varsayımlarından biri olan homoeconomicus varsayımı artık ciddi anlamda sorgulanmaya başlamıştır. Bugün birçok araştırmacı tarafından bireyin her koşulda rasyonel davranmadığı veya davranmayacağı ve bu konunun açıklanmasında ekonomik faktörlerin yanında sosyolojik, psikolojik vb. birçok alanda farklı faktörlerin de söz konusu olduğu sıkça dile getirilmektedir. Burada temel hareket noktası bireysel duygu, düşünce, eğilim ve önyargı gibi psikolojik faktörlerin rasyonel karar verme sürecini bulandırdığı gerçeğidir.

Bu anlamda gerçekleştirilen çalışmalar iktisat bilimine davranışsal iktisat adında yeni bir çalışma alanı kazandırmıştır. Davranışsal iktisat çalışmaları kapsamında, özellikle iktisadi modellerin dayandığı marjinalizm, faydacılık, rasyonellik, bireyselcilik ve denge gibi varsayımlar bireylerin davranış özelliklerini etkileyen

ve klasik iktisadın daha önce dikkate almadığı sosyolojik ve psikolojik etkenler gibi faktörler de dikkate alınarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Davranışsal iktisat çalışmalarının bir ayağı mutlulukla ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Genellikle mutluluk ekonomisi olarak adlandırılan ve davranışsal iktisadın alt dallarından biri olarak kabul edilen bu alanda yapılan çalışmalar temelde bireyin mutluluğu ve yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan parametrelerin araştırılmasını kapsamaktadır. Bu sayede mutluluk üzerinde etkili olan faktörlere yoğunlaşarak bireyin iktisadi davranışlarının hangi unsurlara göre nasıl şekillendiğine yönelik bulgular elde edilmeye çalışılmaktadır. Mutluluk ekonomisi çalışmaları; bireylerin ve toplumun yaşam memnuniyeti üzerinde, iktisadi parametrelerden olan mutlak gelir dışında bireylere ve içinde yaşadıkları topluma ait birçok değişkenin de etkili olduğunu gözler önüne sermektedir. Nihayetinde her insan daha mutlu bir hayat sürmek için çaba sarf etmektedir. Dolayısıyla davranışsal iktisat bu noktada insanların mutluluk maksimizasyonu hedeflerine ulaşabilmeleri için gerçekleştirdikleri eylemlerin temelinde yatan başta psikolojik faktörler olmak üzere teknolojik, sosyolojik, antropolojik birçok faktörün incelenerek iktisadi kararların önemli bir belirleyicisi olarak politika yapıcılar tarafından dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır.

Bu kapsamda bu çalışmada da Türkiye’de mutluluğa etki eden faktörler akademisyenler üzerinden araştırılmıştır. Bu bakımdan özellikle mutluluğu etkileyen faktörlerin meslekler özelinde araştırıldığında farklı etkilerinin olup olmadığının ortaya koyulması bakımından çalışmanın ilgililere ve politika yapıcılara önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sonucunda, akademisyenlerin genel olarak mutluluk düzeylerinin yüksek ve yaşamlarından memnun oldukları, genel yaşam anlamında en önemli mutluluk unsurlarının aile ve sağlık, mesleki anlamda en önemli mutluluk unsurlarının yayın yapmak ve mezun edilen öğrencilerin mesleki başarısı olduğu, mutluluk düzeylerinin ise unvan, çalışma alanı ve medeni durum faktörlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur. Ayrıca evlilik, sağlık, iş ve gelir gibi konular açısından memnuniyet düzeylerinin gayet yüksek olduğu bununla birlikte sosyal hayat, yaşadıkları şehirlerde aldıkları hizmetler ve hem fiziksel anlamda hem de iş ilişkileri anlamında çalışma koşullarına ilişkin memnuniyet düzeylerinin ise nispeten daha düşük düzeylerde olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde TR8 ve TR9 bölgelerindeki şehirlerde hem mesleki hem de toplumsal anlamda sosyal

imkânların benzer ve özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirlere göre daha kısıtlı olması gibi nedenlerle bu bölgelerde görev yapan akademisyenlerin sosyal hayat ve mesleki şartlar anlamında yaşam memnuniyetlerinin nispeten düşük olması normal kabul edilebilecek bir durum olarak ifade edilebilir. Benzer şekilde yaş, cinsiyet, gelir, bölge gibi birçok faktör açısından akademisyenlerin mutluluk düzeylerinde bir farklılığın gözlemlenmemesinin özellikle akademiye mesleki şartların akademinin tüm kesimleri açısından büyük ölçüde standart olması ve akademinin diğer meslek gruplarına kıyasla nispeten daha serbest bir çalışma ortamına sahip olması gibi durumlardan kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca çalışmadan elde edilen sonuçların genel olarak literatürle (Easterlin, 1974, Diener ve Selligman, 2004, Guazelli ve Zilli, 2016) uyumlu olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla her ne kadar çalışılan şehirle ilgili memnuniyet düzeyini azaltıcı sistemsel unsurların üstesinden gelinebilmesi kolay olmasa da, üniversitelerin başta fiziki ve idari anlamda olmak üzere çalışma koşullarının geliştirilmesine yönelik çabalarda bulunmalarının akademisyenlerin mutluluk ve yaşam memnuniyetleri üzerinde olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Altunöz, Utku & Altunöz, Hasip, Davranışsal Ekonomi (Nörofinans). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

Arvin, Mak & Lew, Byron, "Does Income Matter in The Happiness-Corruption Relationship?", Journal of Economic Studies, 41(3), 2014, 469-490.

Aziz, Rashid, Mustaffa, Sharif, Samah, Narina A. & Yusof, Rosman. "Personality and happiness among academicians in Malaysia", Procedia - Social and Behavioral Sciences, 116, 2014, 4209 – 4212.

Babula, Elzbieta & Mrzyglod, Urszula. "Economic Determinants of Happiness Among European Nations", International Journal of Academic Research, 5(3), 2013, 519-524.

Bjørnskov, Christian. "Social Capital and Happiness in The United States", Applied Research Quality Life, 3, 2008, 43–62.

Blenchflower, David G. & Oswald, Andrew J. "Well-Being Over Time in Britain and The USA", Journal of Public Economics, 88, 2004, 1359-1386.

Caz, Çağdaş & Tanyeri, Levent. "The Relationship Between Life Satisfaction and Academic Performance: An Example of Sports Science", World Journal of Education, 8(5), 2018, 192-197.

Chow, Henry P.H. “*Life Satisfaction Among University Students in A Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis*”, Social Indicators Research, 70, 2005, 139-150.

Diener, Ed & Seligman, Martin E. P. “*Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being*”, Psychological Science in The Public Interest, 5(1), 2004, 1-31.

Dockery, Alfred Michael. Happiness, Life Satisfaction and The Role of Work: Evidence From Two Australian Surveys, Paper Presented at 10th National Conference on Unemployment, Newcastle, 2003.

Duncan, Roderick, Tilbrook, Kerry & Krivokapic-Skoko, Branka. “*Does Academic Work Make Australian Academics Happy?*”, Australian Universities’ Review, 57(1), 2015, 5-12.

Easterlin, Richard. “*Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence*”, in: David, Paul Allan ve Melvin Warren Reder (Ed.), Nations and Households in Economic Growth, New York: Academic Press, 1974, ss. 89-125.

Easterlin, Richard. “*Happiness, Growth, And Public Policy*”, Economic Inquiry, 51(1), 2013, 1–15.

Uçgunođu Erarslan, Meltem. Türkiye’nin Bölgesel Mutluluk Ekonomisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tokat GaziOsmanPaşa Üniversitesi, , Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2020.

Frey, Bruno S. & Stutzer, Alois. “*Maximizing Happiness*”, German Economic Review, 1(2), 2000, 145-167.

Frey, Bruno S. & Stutzer, Alois. “*What can Ecomomists Learn from Happiness Research?*”, Journal of Economic Literature, 40(2), 2002, 402-435.

Gerdtham, Ulf G. & Johannesson, Magnus. “*The Relationship Between Happiness, Health and Socio-Economic Factors: Results Based on Swedish Microdata*”, Journal of Socio-Economics, 30, 2001, 553-557.

Gerlach, Knut & Stephan, Gesine. “*A paper on Unhappiness and Unemployment in Germany*”, Economics Letters, 52, 1996, 325-330.

Gökdemir-Dumludağ, Özge. Mutluluk ve İktisadi Parametreler Üzerine Bir İnceleme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

Guazelli, Gustavo Piva & Zilli, Julcemar Bruno. “*Economics of Happiness: A Study on Happiness Indicators in University Professors*”, Ecoforum, 5(1), 2016, 171-181.

Gül, Songül. “*Mutluluk Ve Uluslararası Göç: Genel Bir Bakış*”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 15(1), 2020, 371-388.

Layard, Richard. “*Happiness and Public Policy*”, LSE Health and Social Care Discussion Paper, No. 14, 2005.

Li, Qiang & Lion An. “*Corruption Takes Away Happiness: Evidence From a Cross-National Study*”, Journal of Happiness Studies, 21, 2020,485–504.

Mookerjee, Rajen & Beron, Krista. “*Gender, Religion and Happiness*”, Journal of Socio-Economics, 34, 2005, 674-685.

Öndes, Hakan . “*Türkiye’de Mutluluk Düzeyini Etkileyen Faktörler: Mekânsal Ekonometri Analizi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21(4), 2019, 1039-1064.

Piero, Amado. “*Happiness, Satisfaction and Socio-Economic Conditions: Some International Evidence*”, The Journal of Economics, 35(2), 2006, 348-365.

Perovic, Lena Malesevic & Golem, Silvia. “*Investigating Macroeconomic Determinants of Happiness in Transition Countries How Important is Government Expenditure?*”, Eastern European Economics, 48(4), 2010, 59-75.

Servet, Olcay. “*Mutluluğun Türkiye’deki Belirleyenlerinin Zaman İçinde Değişimi*”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi (35), 2017, 16-42.

Şeker, Murat, Mutluluk Ekonomisi-Kamu Ekonomisi Açısından Bir Analiz-. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2016.

Tian, Guoqiang & Yang, Liyan (2008). *A Formal Economic Theory for Happiness Studies: A Solution to the Happiness-Income Puzzle*, <http://people.tamu.edu/~gtian/happy2.pdf>, [İndirme Tarihi: 18.12.2020]

Toker, Boran. “*Life satisfaction among academicians: an empirical study on the universities of Turkey*”, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 47, 2012, 190-195.

TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Ankara, 2020.

Veenhoven, Ruut. “*Happiness: Also known as ‘life-satisfaction’ and ‘subjective well-being, Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research*”,

Kenneth C. Land, Alex C. Michalos, and M. Joseph Sirgy (Ed.), Dordrecht, Netherlands, 2012.

Zhang, Shishu & Ou, Shuenn-Hae. “*The Impact of Inflation on Expenditures and Happiness in China*”, Journal of Chinese Economics, 1(1), 2013, 55-76.